

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (30 hp)

Författare		Program/Kurs
Jonas Brobakken		HOP SA 2025
Handledare		Antal ord: 9990
Priscyll Anctil Avoine		Kurskod
		2UK023
<h3>Att tjänstgöra i en ny tid</h3> <p>Yrkessoldaters upplevda motivation i ett förändrat säkerhetspolitiskt landskap</p>		
<p>ABSTRACT: Russia's aggression against Ukraine in 2014 and 2022 changed the security environment and prompted Sweden to renew its focus on national defence, leading to accession to NATO in 2024. Several studies have explored soldiers' motivation to serve during an era marked by international military operations following the Cold War. However, no study has to date examined soldiers' motivation within the context of Sweden's reformed defence policy. This qualitative interview study aims to explore how enlisted soldiers in the Swedish Army experience their motivation to serve in this evolving context. Using thematic analysis for data analysis and Battistelli's model of motivation as a theoretical lens, the results from this semi-structured interview study highlights patriotism, altruism, collegial loyalty, and a desire for professional development as key motivational factors. NATO membership is perceived as both reinforcing and challenging — enhancing purpose for some while generating ambivalence in others, considering the shifting defence posture.</p>		
<p>Nyckelord: Motivation, tjänstgöring, kontinuerligt anställda soldater, Nato, säkerhetspolitisk förändring, Battistellis motivationsmodell, tematisk analys</p>		

Innehåll

1. INLEDNING	4
BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	4
SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGA	5
2. FORSKNINGSÖVERSIKT	6
FORSKNINGSLUCKA	8
3. TEORI	9
BATTISTELLIS MOTIVATIONSMODELL	9
MODELLENS TILLÄMPBARHET OCH BEGRÄNSNINGAR	10
4. METOD	11
FORSKNINGSDESIGN	11
DATAINSAMLING	11
DATAANALYS	12
REFLEXIVITET OCH FORSKNINGSETIK	13
METODDISKUSSION	14
5. RESULTAT	15
INLEDANDE SAMMANFATTNING	15
DET NATIONELLA FÖRSVARSFOKUSETS PÅVERKAN	16
NATOMEDLEMSKAPET - EN TUDELAD UPPLEVELSE	19
6. DISKUSSION	24
RESULTATDISKUSSION	24
7. AVSLUTNING	29
SLUTSATSER	29
INOM- OCH UTOMVETENSKAPLIGT BIDRAG	29
REKOMMENDATIONER	30
FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	30
LITTERATUR- OCH REFERENSFÖRTECKNING	32
BILAGA 1. INTERVJUGUIDE	36

FIGURFÖRTECKNING

FIGUR 1. STUDIENS FORSKNINGSDSIGN (EGEN ILLUSTRATION) 11
FIGUR 2. VISUALISERING AV TEMAN, KATEGORIER OCH KODER (EGEN ILLUSTRATION)..... 15

1. Inledning

Bakgrund och problemformulering

Den europeiska säkerhetsordningen har genomgått omfattande förändringar sedan Rysslands annektering av Krimhalvön 2014. Sveriges Natoanslutning 2024, som en direkt följd av Rysslands fullskaliga invasion i februari 2022, markerar en av de mest genomgripande säkerhetspolitiska omställningarna i modern svensk historia. I det förändrade säkerhetspolitiska landskapet har Nato reformerat sin strategi till ett fokus på kollektivt försvar (Nato 2022), och även Sverige har genomfört en strategisk omställning från internationella insatser till ett fokus på nationellt försvar (Regeringskansliet 2015:1).

Säkerhetspolitiska reformer har visat sig påverka inte bara militära strukturer på systemnivå, utan även de organisatoriska och operativa förutsättningar som ligger till grund för individers motivation att tjänstgöra (Battistelli 1997; Haltiner 1998; Moskos 1977, 1986). Efter kalla kriget har forskningen huvudsakligen fokuserat på soldaters motivationsfaktorer relaterade till expeditionära insatser, i en period då flera europeiska länder inledde internationella fredsbevarande operationer (Juvan och Vuga 2011; Lyk-Jensen och Glad 2018; Tomforde 2005; Vegič 2007). Bland de drivkrafter som lyfts fram i denna kontext återfinns personlig utveckling, ekonomisk ersättning, äventyrlust, resmöjligheter och erfarenheter från konfliktnära miljöer. För svenska soldater har deltagande i internationella militära insatser, exempelvis i Kosovo, Afghanistan och Mali, länge utgjort en tydlig motivationsfaktor (Hedlund 2011; Österberg, Börjesson, och Enander 2017; Österberg, Nilsson, och Hellum 2020). I takt med att fokus övergår till nationellt försvar och insatser inom ramen för Nato kan dock dessa drivkrafter tänkas förlora i relevans.

Efter Sveriges inträde i Nato har fokus främst riktats mot officerarnas roll inom alliansen (Sundgren 2023), medan den kanske mest grundläggande personalresursen – soldaten – i stor utsträckning har förbisetts. De stående förbanden, bemannade av kontinuerligt anställda soldater, är avgörande för att snabbt möta nationella operativa behov samt för att bemanna Sveriges styrkebidrag till Natos Forward Land Forces i Lettland (Regeringskansliet 2024c:9, 2024a:14). Trots detta saknas samtida studier som undersöker hur soldater själva upplever sin motivation att tjänstgöra. Eftersom användningen av värnpliktiga i fredstid fortfarande är föremål för utredning (Regeringskansliet 2024b:92), utgör de kontinuerligt anställda soldaterna

Försvarsmaktens enda omedelbart tillgängliga personalresurs. Därigenom blir deras existens och tillgänglighet avgörande för arméns operativa förmåga.

Syfte och forskningsfråga

Den svenska säkerhetspolitiska situationen har genomgått en omfattande omorientering, vilket aktualiserar behovet av fördjupad kunskap om soldaters motivation att tjänstgöra. Tidigare dominerande drivkrafter, formade i en kontext präglad av internationella militära insatser, kan ha förändrats i takt med det ökade fokuset på nationellt försvar och Sveriges medlemskap i Nato. Samtidigt som Försvarsmaktens personal utgör en central pelare för den militära förmågan (Försvarsmakten 2022:16–17), befinner sig armén i en tillväxtfas där ett oroväckande antal kontinuerligt anställda soldater väljer att avsluta sina anställningar i förtid (Riksrevisionen 2021, 2022). Fördjupad förståelse för vad som motiverar denna grupp att tjänstgöra i en förändrad säkerhetspolitisk kontext är därför avgörande för att långsiktigt säkra både personalför-
sörjning och operativ förmåga. Även om nationellt försvar och Natomedlemskap är distinkta företeelser studeras de här gemensamt, då de är nära sammanlänkade genom den pågående säkerhetspolitiska utvecklingen. Forskningsfrågan lyder därmed: *Hur upplever kontinuerligt anställda soldater i armén sin motivation att tjänstgöra i en förändrad säkerhetspolitisk kontext, präglad av ökat fokus på nationellt försvar och Sveriges medlemskap i Nato?*

2. Forskningsöversikt

Kapitlet skildrar centrala motivationsteorier och tidigare forskning om soldaters drivkrafter att tjänstgöra. Genom att följa fältets utveckling synliggörs det aktuella forskningsläget, vilket utgör underlag för den kunskapslucka studien adresserar.

Motivationsteorier

Motivation kan definieras som de krafter som inte bara initierar, utan även styr och upprätthåller beteenden över tid (Pinder 2008:11). Forskningen om motivation har gett upphov till ett flertal teorier som syftar till att belysa mänskliga drivkrafter ur olika perspektiv. Dessa teorier visar hur faktorer som individens förväntningar, arbetsmiljön samt känslan av autonomi, kompetens och samhörighet påverkar både motivation och prestation (Hackman och Oldham 1976; Herzberg 1968; Ryan och Deci 2000; Vroom 1964). Vidare ger de insikter i hur arbetsdesign, erkännande och personlig utveckling kan stärka engagemang och välmående.

Övergripande forskning om soldaters motivation

Soldaters motivation påverkas av flera faktorer, däribland säkerhetspolitiska förändringar, militärorganisationens struktur och uppdragets karaktär (Battistelli 1997; Haltiner 1998; Jelusič 2007; Juvan och Vuga 2011; Moskos 1977; Tomforde 2005). Det finns en kontrast mellan en lojalitets- och pliktbaserad motivation och ett mer individualistiskt synsätt, där anställningen som soldat renderar i lön och förmåner, internationella erfarenheter samt personliga utmaningar (Griffith 2008; Hedlund 2011; Krebs och Ralston 2022; Österberg m.fl. 2020). Även organisatoriska och sociala faktorer har visat sig avgörande för soldater att tjänstgöra såsom utvecklingsmöjligheter, arbetstillfredsställelse, bra ledarskap samt balansen mellan arbete och familjeliv (Dagher, Boustani, och Khneyzer 2024; Fors Brandebo, Österberg, och Berglund 2019; Tidwell och Lucier-Greer 2024; Österberg och Rydstedt 2018).

Soldaters motivation avseende tjänstgöring

Mot bakgrund av USA:s övergång från värnplikt- till ett yrkesförsvaret, som en följd av det förändrade säkerhetspolitiska läget under 1970-talet, utvecklade Moskos (1977) den så kallade Institutional/Occupational-modellen (I/O). Den illustrerar ett skifte i soldaters motivation, från institutionella värden såsom plikt och lojalitet, till mer yrkesmässiga och individcentrerade drivkrafter som karriär och lön. Efter kalla kriget avskaffades ytterligare värnpliktsarméer i samband med omfattande militära reformer (Ben-Ari, Rosman, och Shamir 2023; Haltiner

1998; Moskos, Williams, och Segal 2000). I detta sammanhang skapades de postmoderna militära styrkorna, kännetecknade av frivillig rekrytering, en breddning av militära uppgifter samt en svagare koppling till nationalstaten (Haltiner 1998; Moskos m.fl. 2000). I/O-modellens dikotomi har kritiserats, eftersom motivation i praktiken ofta utgör en kombination av båda perspektiven (Woodruff, Kelty, och Segal 2006). Trots kritiken har modellen fortsatt visat sig vara relevant även i en svensk kontext då svenska soldaters motivation förändrades vid övergången från värnplikt till ett yrkesförsvaret 2010 (Strand och Berndtsson 2015). I takt med Försvarets nya marknadsbaserade rekrytering, i linje med utvecklingen i västvärlden (Krebs och Ralston 2022:44), ökade fokuset på självförverkligande och utmanande arbetsuppgifter. Samtidigt bedöms den organisatoriska lojaliteten minska när soldaternas förväntningar inte väntas infrias (Strand och Berndtsson 2015:238).

Från nationellt försvar till individuellt självförverkligande

Efter kalla kriget skiftade västländernas säkerhetspolitik från nationellt försvar till internationella insatser, med minskade styrkor och fokus på fredsbevarande uppdrag, en utveckling som förstärktes efter terroristattackerna mot USA den 11 september 2001. Denna utveckling väckte ett ökat forskningsintresse för hur de förändrade uppdragen påverkade soldaters upplevelse av sitt yrke, och de motiv som låg till grund för deras tjänstgöring (Battistelli 1997; Gillberg m.fl. 2021; Hedlund 2011; Juvan och Vuga 2011; Lyk-Jensen och Glad 2018; Tomforde 2005; Vegič 2007). Forskningen fokuserade i huvudsak på fredsbevarande insatser och använde såväl kvantitativa som kvalitativa metoder – exempelvis enkäter, dataanalyser, intervjuer och fältstudier – för att undersöka soldaters motivation att tjänstgöra före, under och efter insats.

Slovenska soldater som tjänstgjorde i Bosnien och Hercegovina samt Kosovo 2003–2009 motiverades främst av viljan att hjälpa andra och stärka landets internationella position samt av ekonomiska incitament och nya personliga erfarenheter (Jelusič 2007; Juvan och Vuga 2011; Vegič 2007). Förståelsen av motivationsfaktorerna att hjälpa andra och stärka det egna landets anseende bör analyseras i ljuset av Sloveniens geografiska läge vid Balkans gräns och dess erkännande som självständig nation 1992, vilket kan indikera en starkare patriotisk känsla och en vilja att hjälpa länder i dess närhet. Likartade motivationsfaktorer identifierades dock även hos tyska soldater, som tjänstgjorde i Bosnien och Hercegovina under samma tidsperiod, vilka representerade en väletablerad nation med geografisk distans till Balkan, (Tomforde 2005:584). Studier av nordiska soldater visar dock på skillnader jämfört med deras centraleuropeiska

motsvarigheter. Danskar som tjänstgjorde i Libanon och Afghanistan 2011, samt svenskar i Kosovo och Liberia 2006, betonade utmaningar, äventyr och självförverkligande som ledande drivkrafter (Hedlund 2011:186; Lyk-Jensen och Glad 2018:329). Inom denna grupp fanns dock variationer, exempelvis uppvisade svenska jägarsoldater under en senare insats ett brett motivationsspektrum, från pliktkänsla till självförverkligande (Österberg m.fl. 2017:250). Trots förekommande variationer framträder känslan av spänning, självförverkligande och äventyr som återkommande och betydelsefulla för svenska soldater (Gillberg m.fl. 2021:73; Österberg m.fl. 2020:40). Detta påvisar ett nyliberalt synsätt där individens intressen prioriteras framför kollektiva eller nationella ideal (Ben-Ari m.fl. 2023; Kosonen, Alisa, och Teemu 2019; Lillemäe, Kasearu, och Ben-Ari 2024). Det yttrar sig bland annat i en identifikation som världsmedborgare och en minskad lojalitet gentemot den egna nationen.

Soldatmotivation i en nationell kontext

Den svenska soldaten har beskrivits som särskilt lämpad för fredsfrämjande uppdrag, präglad av opartiskhet och en vilja att möta nya kulturer (Hedlund 2011:187; Kaspersen 2021:14). När fokus nu åter riktas mot nationella försvarsuppgifter kan detta innebära en utmaning för motivationen. Enligt Kaspersen (2021:13) motiveras den så kallade 'nationsförvararen' i högre grad av patriotiska ideal och en moralisk skyldighet att skydda sitt land än av individualistiska drivkrafter. Forskning visar dessutom att soldater med kollektiva snarare än egennyttiga motiv tenderar att stanna längre i tjänst och känner sig bättre förberedda för att verka i en nationell försvarskontext (Griffith 2008; Lyk-Jensen och Glad 2018; Woodruff m.fl. 2006).

Forskningslucka

Trots omfattande forskning kring soldaters motivation i säkerhetspolitisk förändring, finns en lucka rörande hur motivation upplevs i skiftet mot nationellt försvar. Tidigare studier har huvudsakligen fokuserat på expeditionära styrkor, medan forskning avseende motivationen att tjänstgöra i en nationell försvarskontext är begränsad. Studien ämnar fylla denna luckan genom att analysera hur kontinuerligt anställda soldater i armén upplever sin motivation i säkerhetspolitisk omställning. Studien avser således att tillföra nya empiriska och teoretiska insikter, vilka även kan ha bäring i ett vidare europeiskt sammanhang, där flera nationer genomgår liknande omställningsprocesser, med ett stärkt fokus på nationellt försvar i en samtid som präglas av ökad individualisering. Då studien genomförs i nära anslutning till Sveriges Natointräde, kan den även fungera som en framtida referenspunkt för forskning om soldaters motivation i en Natointegrerad försvarsmakt.

3. Teori

Kapitlet introducerar Battistellis motivationsmodell som teoretisk utgångspunkt och diskuterar dess tillämpbarhet och begränsningar för att tydliggöra modellens relevans och analytiska användbarhet.

Battistellis motivationsmodell

Efter kalla kriget genomgick det italienska försvaret en omställning från ett värnpliktsbaserat nationellt försvar till ett expeditionärt med en växande andel kontrakterade soldater (Battistelli 1997:467). I denna period studerade den italienske forskaren Fabrizio Battistelli, med utgångspunkt i Moskos I/O-modell, soldaters drivkrafter att tjänstgöra i Italiens fredsbevarande insatser i Albanien och Somalia. I sina analyser konstaterade han att många soldater motiverades av andra faktorer än nationell lojalitet, militär karriär eller ekonomisk ersättning, vilka inryms i Moskos teori (1977:42–43). I stället framhölls upplevelsen av den internationella insatsen i sig och den personliga utmaningen som centrala drivkrafter. Battistelli ansåg att Moskos modell inte fångade de nya motivationsmönstren och valde att vidareutveckla modellen med en tredje kategori, där självförverkligande och personliga upplevelser åskådliggörs som huvudsakliga drivkrafter. För att teoretiskt förankra denna utveckling, knöt Battistelli an till Ingleharts teori (1977) om värderingsförändringar i västvärlden efter andra världskriget. Enligt Inglehart försvagades traditionella normer, såsom hierarkisk lydnad och patriotism, i takt med ökad materiell trygghet och samhällsutveckling (1977:4). Dessa normer utmanades även av ett växande fokus på individualism och personliga behov, eftersom den tidigare starka auktoritetstron och kopplingen mellan individ och stat inte längre reproducerades i samma utsträckning över generationerna (Inglehart 1977:14). Denna utveckling banade väg för en mer individualistiskt orienterad världsbild, något som Battistellis postmoderna kategori bygger på.

I den reviderade modellen identifieras tre motivationskategorier: *paleomoderna*, *moderna* och den tillförda *postmoderna*. Den *paleomoderna* kategorin bygger på traditionella värden som patriotism, pliktkänsla och lojalitet gentemot nationen eller den militära enheten. Här betraktas soldatrollen inte som ett yrke, utan mer som ett kall. Det finns också en vilja att bidra till att stärka nationens ställning internationellt (Battistelli 1997:471; Moskos 1977:42). Den *moderna* kategorin är kopplad till materiella och individuella incitament, såsom lön, erfarenheter som kan användas i en framtida militär eller civil karriär samt olika former av förmåner. Denna typ av motivation uppstod i takt med militärens professionalisering och byråkratisering, vilket

ledde till att ekonomisk vinning och yrkesmässig utveckling fick ökad betydelse, samtidigt som lojaliteten till organisationen minskade (Battistelli 1997:471; Moskos 1977:43). Den *postmoderna* kategorin kännetecknas av en värderingsdriven och individualistisk syn på militärt engagemang. Hit hör meningsfulla personliga upplevelser och äventyr (Battistelli 1997:471). Battistelli visade att många soldater drevs av just dessa faktorer, snarare än av traditionella eller ekonomiska motiv.

Föreställningen avseende individualismens framväxt och påverkan på soldaters motivation och engagemang är fortfarande föremål för debatt. Flera studier har belyst hur nyliberala ideal, med fokus på individens frivillighet och ansvar påverkar förändrat soldaters motivation (Ben-Ari m.fl. 2023:141; Kosonen m.fl. 2019:55; Strand 2023:12). Debatten understryker relevansen av Battistellis motivationsmodell inkluderande den *postmoderna* kategorin som alltså gällande avseende analyser av samtida försvarsmakter.

Modellens tillämpbarhet och begränsningar

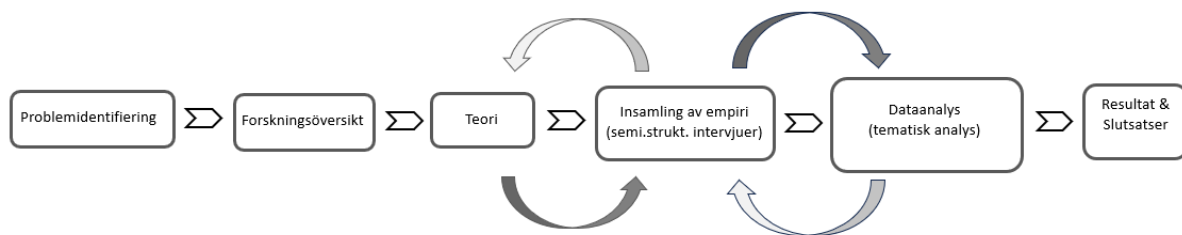
Modellen är väletablerad och har nyttjats i flera studier avseende soldaters motivation att tjänstgöra (Hedlund 2011; Jelusič 2007; Juvan och Vuga 2011; Lyk-Jensen och Glad 2018; Vegič 2007). Den har främst tillämpats för att förstå drivkrafter i internationella insatser, men i denna studie används den inom ramen för ett åter växande fokus på nationellt försvar. Battistellis vidareutveckling av Moskos I/O-modell, där den postmoderna kategorin betonar självförverkligande, äventyr och värderingsstyrda val, är fortsatt relevant i en tid präglad av ökad individualisering. I en samtid där neoliberala ideal markerar individens utveckling och frihet snarare än traditionella lojalitetsband, blir motivationsfaktorer av individuell karaktär alltmer framträdande. Modellen har dock vissa begränsningar, särskilt när det gäller att fånga den komplexitet som präglar soldaters motivation. Även om modellen erbjuder en struktur för analys, kan den ifrågasättas för att inte fullt ut beakta variationer i soldaters bakgrund och tjänstgöringsform (Hedlund 2011:187; Jelusič 2007:78; Juvan och Vuga 2011:107). Dessutom kvarstår delar av den kritik som riktats mot I/O-modellens dikotomi, en kritik som inte enbart kan avfärdas genom tillförandet av den tredje postmoderna kategorin. Med vetskap om och hänsyn till dessa begränsningar bedöms Battistellis modell vara väl lämpad för att fånga centrala aspekter av soldaters motivation i en samtid präglad av individualisering och säkerhetspolitisk omställning.

4. Metod

Kapitlet redogör för studiens övergripande forskningsdesign, metodologiska utgångspunkter samt insamling och analys av data. Avslutningsvis behandlas de reflexiva och forskningsetiska överväganden som präglat genomförandet av studien och som har haft betydelse för tolkningen av resultatet.

Forskningsdesign

Studiens forskningsdesign utgjordes av en kvalitativ metod med en interpretivistisk ansats. På grund av att genomlysning av teorier genomfördes innan inhämtning av empiri, samt att det förelåg en personlig förkunskap nyttjades abduktion. Detta innebär att varken empiri eller teori tilldelades en överordnad roll (Esaiasson m.fl. 2017:285) utan snarast kan ses som en iterativ process för att möjliggöra fördjupad förståelse av empirin. Designen möjliggjorde därmed en kontinuerlig iterativ process, vilket skapade utrymme för att upptäcka skillnader eller oväntade resultat. Processen illustreras genom de hermeneutiska cirklarna (Schwartz-Shea och Yanow 2012:55) (figur 1), där teori och empiri analyseras i en återkommande växelverkan.

Figur 1. Studiens forskningsdesign (egen illustration)

Datainsamling

För att få en djup förståelse för soldaternas erfarenheter och uppfattningar valdes semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Intervjuerna genomfördes med stöd av en förutbestämd intervjuguide (bilaga 1), vilken utvecklades och revideras mellan intervjutillfällena, vilket skapade en balans mellan struktur och öppenhet. Den semistrukturerade formen möjliggjorde följdfrågor och fördjupade resonemang, vilket i sin tur gav utrymme för nyanserade och personliga reflektioner (Moore 2014:118). Metoden bidrog även till att synliggöra föreställningar och perspektiv som sannolikt inte hade framkommit genom mer standardiserade metoder. För att skapa en trygg och ostörd intervjusituation genomfördes samtliga intervjuer fysiskt i avskilda rum vid respektive förband (Alvinus, Borglund, och Larsson 2023:59). Urvalet av respondenter genomfördes med målsättningen att säkerställa representativ grupp, med relevanta och aktuella erfarenheter inom det studerade området. Urvalet bestod av kontinuerligt

tjänstgörande soldater inom kategorierna gruppbefäl och meniga. Fyra arméförband kontakades initialt, och ett informationsbrev med studiens syfte och betoning på frivilligt deltagande distribuerades via kontaktpersoner till de berörda respondenterna. Totalt intervjuades tolv respondenter, med en medelålder på 23,5 år och genomsnittlig tjänstgöringstid på tre år. Deltagarna utgjordes av fyra gruppbefäl och åtta meniga. Fyra av dem var kvinnor och åtta var män. Deltagarna var jämt fördelade mellan Norrlands dragonregemente (K 4) i Arvidsjaur, Totalförsvarets skyddscentrum (SkyddC) i Umeå och Livgardet (LG) i Stockholm/Kungsängen. Förbanden valdes utifrån sina organisatoriska och operativa olikheter för att möjliggöra en varierad empiri. K 4 är ett jägarförband med höga krav på fysisk och psykisk uthållighet, och har deltagit i flera internationella insatser, bland annat i Mali, Irak och Afghanistan. SkyddC är specialiserat på indikering och analys av kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot, med krav på teknisk precision och mental skärpa. Militärpolis kompaniet vid LG har en tydlig nationell operativ funktion. Tillsammans speglar dessa förband den organisatoriska och uppgiftsmässiga bredden inom armén.

Dataanalys

Dataanalysen genomfördes med tematisk analys och innefattar en sexstegsmodell (Alvinus m.fl. 2023:81), en flexibel analysmetod som lämpar sig väl för att identifiera, tolka och analysera återkommande mönster i kvalitativt material (Braun och Clarke 2006:78–79). Analysen påbörjades parallellt med transkriberingen av intervjuerna genom att initiala tankar antecknades i marginalen. Därefter närlästes materialet och en textnära kodning påbörjades för att fånga upp detaljerna och mönster i respondenternas berättelser (Alvinus m.fl. 2023:80). Kodningen innebär att relevanta textavsnitt identifierades och markerades, och sedan allt eftersom omstrukturerades i en iterativ process vartefter nya insikter uppstod eller närbesläktade koder ansågs rimliga att gruppera. För att stärka analysens tillförlitlighet utfördes kodningen i flera steg, där materialet lästes igenom upprepade gånger och koderna förfinades successivt. I takt med att studien fortskred identifierades koder med likartat innehåll, vilka därefter slogs samman och modifierades.

Såväl kodning som kategorisering genomfördes analogt: citat från intervjuerna klipptes ut och grupperades manuellt i högar utifrån innehållsliga likheter och samband, och tilldelades kodnamn (Alvinus m.fl. 2023:84). Koderna sorterades därefter i övergripande kategorier, som initialt namngavs och placerades i plastfickor för att underlätta överblick och analys. Exempel på sådana preliminära kategorinamn var *En ansvarskänsla gentemot samhället* samt *Anställningen*

blir en naturlig språngbräda mot officersyrket. Dessa reviderades successivt innan de slutliga kategorierna fastställdes. Samstämmiga kategorier grupperades ihop i övergripande teman, och granskades regelbundet gentemot studiens syfte och forskningsfråga. Vid behov reviderades teman och kategorier för att säkerställa att de var både empiriskt förankrade och analytiskt distinkta.

Citaten i studien är hämtade från genomförda intervjuer och för att öka läsbarheten har dessa redigerats varsamt, exempelvis genom att avlägsna upprepningar och fyllnadsord. Dessa justeringar har genomförts utan att omvandla innebörd eller avsedda budskap.

Reflexivitet och forskningsetik

Författarens dubbla position som yrkesverksam inom Försvarsmakten och författare krävde en medveten hantering av förförståelse och risk för partiskhet. Detta hanterades genom en professionsbaserad reflexivitet (Alvinus m.fl. 2023:33) där erfarenhet från tjänstgöring vid Försvarstabens personalavdelning, liksom tidigare studier inom ramen för Högre officersprogrammet, bidrog till en fördjupad förståelse för organisation, personalförsörjning och de strategiska praktiker som skapar militär makt. En särskilt relevant insikt gällde hur staters val mellan värnplikt och professionella styrkor påverkas av yttre hot, samhällseliga förändringar med neoliberala drag samt historiska erfarenheter. Mot bakgrund av detta har ett kritiskt och självreflekterande förhållningssätt tillämpats under studiens gång. En reflexiv loggbok användes för att dokumentera och diskutera initiala tankar (Alvinus m.fl. 2023:32), vilket möjliggjorde att förhastade slutsatser kunde identifieras och i vissa fall avfärdas.

Eftersom studien genomfördes inom Försvarsmakten beaktades de etiska aspekterna av de dubbla rollerna som både officer och författare (Drake och Heath 2011:47). För att motverka potentiella lojalitetskonflikter och säkerställa forskningens integritet tillämpades ett transparent förhållningssätt gentemot både respondenter och andra berörda parter. Tydlig kommunikation om studiens syfte och avgränsningar, med kontaktpersoner och i informationsbrev, bedömdes som avgörande för att upprätthålla trovärdighet, skydda professionella relationer och den egna framtida tjänstgöringen.

För att minimera risken för negativa konsekvenser av deltagandet, särskilt i relation till hur medverkan kunde uppfattas av kollegor eller överordnade, genomfördes etiska riskbedömningar. Därutöver gjordes en avvägning mellan forskningsnyttan och potentiella risker, i

enlighet med Vetenskapsrådets riktlinjer (2024:57–60). För att säkerställa respondenternas integritet informerades de skriftligen om studiens syfte genom samtyckesblanketter, liksom möjligheten att utan att uppge orsak kunna avbryta sitt deltagande. Allt insamlat material sparades på låst dator, och personuppgifter pseudonymiserades.

Metoddiskussion

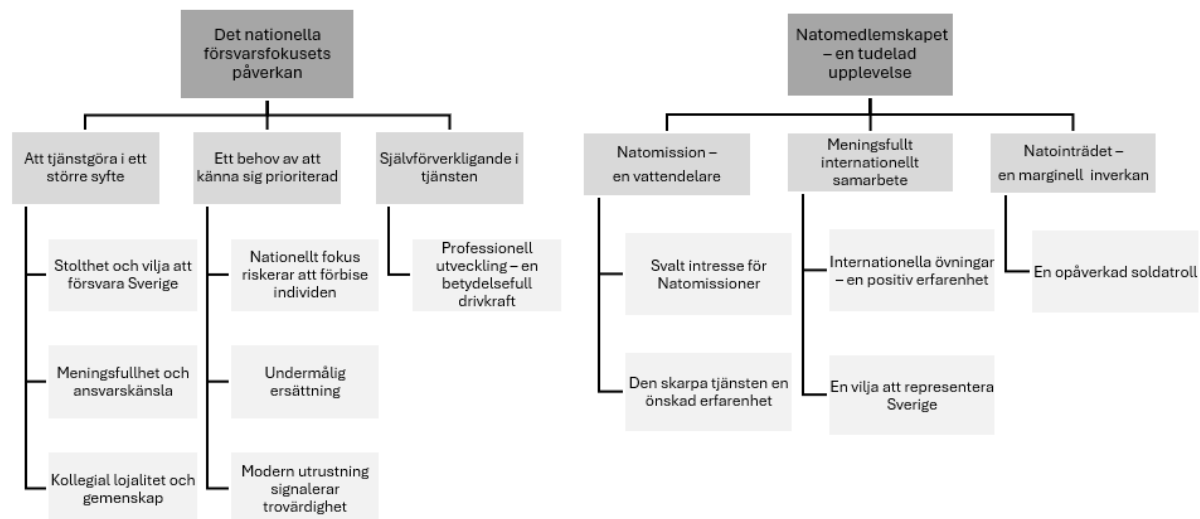
Studiens interpretivistiska och kvalitativa design gav förutsättningar för att fånga komplexa och nyanserade erfarenheter. Den tematiska analysens flexibilitet möjliggjorde en genomgripande och nyanserad analys där djupare och underliggande meningar kunde lyftas fram. Eftersom metoden tolkar empiri utifrån en socialt konstruerad verklighet, ligger det i metodens natur att innefatta inslag av subjektivitet. För att öka överförbarheten av studien har författaren ämnat att vara transparent och på ett reflexivt sätt redogöra för den egna förförståelsen av det studerade området samt arbetsprocessen genom både metod och analys. Genom den reflexiva processen upplystes författaren om sina egna tolkningar färgade av egna antaganden, och kunde därigenom minimera dessa och förebygga potentiella snedvridningar och missvisande slutsatser. Forskning strävar i högsta möjliga mån efter att vara generaliserbar (Esaiasson m.fl. 2017:28), eller inom kvalitativ forskning snarare överförbar (Alvinus m.fl. 2023:28), vilket studien ökade sannolikheten för genom att inkludera soldater från olika typer av förband, med varierande kön och grad av erfarenhet. Detta ökade sannolikheten för att en liknande studie skulle ge reproducerbara resultat, eller åtminstone uppvisa liknande utfall.

5. Resultat

Kapitlet presenterar studiens huvudsakliga resultat genom två övergripande teman: *Det nationella försvarsfokusets påverkan*, och *Natomedlemskapet – en tudelad upplevelse*. Dessa har identifierats genom den tematiska analysen och vilar på underliggande kategorier och koder. Varje tema introduceras genom tolkande resonemang och illustreras med citat från det empiriska materialet. Den teoretiska analysen och diskussionen i relation till tidigare forskning behandlas i efterföljande diskussionskapitel.

Inledande sammanfattning

I temat *Det nationella försvarsfokusets påverkan* framträder en motivation präglad av patriotism och altruism, där viljan att försvara Sverige och bidra till samhället upplevs som ett meningsfullt kall. Kollegial lojalitet och möjligheter till professionell utveckling fungerar som ytterligare drivkrafter, samtidigt som brister i utrustning och låg ersättning upplevs hämma motivationen. Det andra temat, *Natomedlemskapet – en tudelad upplevelse*, illustrerar en kluven bild av Natointrädet. För vissa respondenter innebär medlemskapet ökad legitimitet och yrkesstolthet, medan andra uttrycker ambivalens, särskilt kring de mer rutinmässiga insatserna, såsom den i Lettland. Det internationella samarbetet uppfattas trots detta i huvudsak som positivt, särskilt i relation till viljan att representera Sverige inom en större försvarsgemenskap.

Figur 2. Visualisering av teman, kategorier och koder (egen illustration)

Det nationella försvarsfokusets påverkan

Temat innehåller tre kategorier, *Att tjänstgöra i ett större syfte*, *Ett behov av att känna sig prioriterad* samt *Självförverkligande i tjänsten*, vilka belyser olika aspekter hur soldaterna upplever sin motivation att tjänstgöra i en kontext präglad av ökat nationellt fokus.

Att tjänstgöra i ett större syfte

Respondenternas berättelser vittnar om ett djupt rotat engagemang för uppdraget, där tjänstgöringen upplevs som meningsfull och förankrad i något större än den egna individen. Det uttrycks både stolthet och en vilja att försvara Sverige, liksom en känsla av ansvar inför det gemensamma. Samtidigt framhålls den kollegiala samhörigheten som central – gemenskapen och lojaliteten gentemot kamrater utgör en viktig del av den motivation som driver dem att tjänstgöra.

Koden *Stolthet och vilja att försvara Sverige* synliggör hur känslor av stolthet och yrkesidentifikation präglar soldaternas motivation i en förändrad säkerhetspolitisk kontext. Respondenterna uttrycker en tydlig stolthet i att tjänstgöra, ofta med patriotiska undertoner.

Jag vet inte om man ska säga att man är en patriot, eller ja, patriot är kanske det bästa ordet, men att vara en del av en större gemenskap, [...] det svenska försvaret har ju en väldigt viktig uppgift. Så man ska känna stolthet inför uppgiften. (Frans)

Stoltheten är nära förknippad med upplevelsen av en personlig förpliktelse, där valet att tjänstgöra inte enbart ses som ett yrkesbeslut, utan som ett moraliskt ställningstagande och en skyldighet gentemot samhället.

Man har ju valt det här yrket för att försvara Sverige, det är inte en enda person på detta förbandet som inte känner likadant som jag gör inför det. (Nikolaj)

Det framkommer även en distinktion fram mellan det nationella försvaret och internationella insatser, där stolthet och motivation att tjänstgöra i första hand förankras i uppgiften att skydda det egna landet. Försvarsviljan framstår således som djupt rotad i en nationell kontext, snarare än i en kollektiv säkerhetsstruktur såsom Nato. Dessa utsagor belyser hur nationell stolthet och identifikation med det svenska försvaret utgör centrala drivkrafter för individens motivation att tjänstgöra.

Att tjänstgöra som soldat beskrivs även av respondenterna som meningsfull just genom upplevelsen av att bidra till något större än individen, vilket koden *Meningsfullhet och ansvarskänsla* belyser. Tjänstgöringen tillskrivs främst en samhällelig funktion, att bidra till stabilitet, säkerhet och upprätthållandet av grundläggande demokratiska värden.

Jag tycker det är väldigt givande att vara en del av något större. Det känns meningsfullt att kunna bidra till en sådan stor sak som vårt lands säkerhet och demokrati. När man tänker på det så känns det ju väldigt meningsfullt. (Lovisa)

Den altruistiska dimensionen i respondenternas engagemang framträder tydligt och tycks bära en central roll i hur uppdraget förstås. Upplevelsen av meningsfullhet framstår som en bärande drivkraft, starkt knuten till känslan av ansvar för det gemensamma.

En annan aspekt av gemenskap som respondenterna lyfter fram synliggörs i koden *Kollegial lojalitet och gemenskap*, vilken illustrerar hur samhörigheten fungerar som en särskiljande motivationsfaktor i det dagliga arbetet. I en tid då fokus skiftar från internationella insatser till nationellt försvar, tycks lojaliteten gentemot kollegor utgöra en stabiliserande faktor, ett slags internt kitt som håller samman yrkesidentiteten trots yttre förändringar.

Det finns någon form av kollektiv lojalitet som gör att man är kvar när det suger. Jag har ju inte åkt [på internationell insats], vi har inte fått möjlighet att åka på fem år, men bevisligen är jag ju kvar. (John)

Gemenskapen framstår inte enbart som ett stöd, utan som en grundläggande dimension av vad det innebär att vara soldat. Flera uttrycker även att deras fortsatta tjänstgöring är direkt beroende av dessa relationer, vilket antyder att lojaliteten kollegor emellan ofta väger tyngre än uppdraget som soldat i sig.

Ett behov av att känna sig prioriterad

Kategorin synliggör respondenternas erfarenheter av strukturella utmaningar i deras yrkesutövning. Även om återgången till ett nationellt försvar i stort ses som nödvändig, väcker den samtidigt en oro för att de anställda soldaternas position riskerar att försvagas i en organisation som i allt högre grad orienterar sig mot ett värnpliktsbaserat försvar. Förtroendet för Försvarsmakten utmanas ytterligare genom upplevelser av otillräcklig modern personlig utrustning samt lönenivåer som uppfattas som undermåliga – omständigheter som sammantaget bidrar till en negativ påverkan.

Koden *Nationellt fokus riskerar att förbise individen* fångar en upplevd förskjutning från ett tidigare individcentrerat perspektiv genom erbjudanden om utbildning och personlig utveckling, till ett fokus på att främst kollektivt bygga upp och stärka krigsförbanden. Även om det finns en förståelse för behovet av att producera och utveckla krigsförbanden, finns samtidigt en underliggande oro för att den enskilde anställda soldaten riskerar att hamna i skymundan.

Det är väl en farhåga, kopplat till ökat fokus på nationellt försvar, att individen faller bort. Att jag kanske inte får samma möjlighet att lära mig och utvecklas utan att det blir mer fokus bara på att förbandet ska lösa uppgift. (Lasse)

Det finns en underliggande rädsla för att Försvarsmakten ska gå från att vara en organisation präglad av utveckling och individfokus till att mer liknas vid en fabrik vars huvudsakliga uppgift enkom är att producera krigsförband. Respondenterna uttrycker även kritik mot lönenivåerna i förhållande till yrkets krav och uppoffringar, vilket fångas i koden *Undermålig ersättning*. Även om få uttryckligen anger ersättningen som avgörande, framkommer en förväntan på att det växande samhällseliga intresset för försvarsfrågor bör avspeglas i hur soldater kompenseras.

Man ska ju ersätta soldaterna på ett rättvist sätt. Bland många soldater är det viktigt att få rätt ersättning för att man ska vara den bästa varianten av sig själv. Man ska ju visa upp Sverige. (Cassandra)

Lönen tillskrivs därmed mer en symbolisk betydelse som rör erkännande och uppskattning. Samtidigt framhålls att det främst är andra, mer ideella drivkrafter som motiverar tjänstgöring, snarare än den ekonomiska ersättningen i sig. På liknande sätt tillskrivs även tillgången till modern utrustning en symbolisk betydelse som går bortom enbart dess praktiska funktion. Koden *Modern utrustning signalerar trovärdighet* synliggör hur materielens skick och bristande volymer tillskrivs en djupare symbolisk betydelse. Respondenterna ger uttryck för att modern utrustning inte enbart främjar yrkesmässig utveckling, utan även utgör ett symboliskt uttryck för erkännande och organisatorisk omsorg, något som fallerat vid flera tillfällen då utrustning inte levererats enligt plan.

Utrustning är en sådan grej som alltid varit soldatens käpphäst. 'Den nya hjälmen när kommer den och när får vi nya AK 24?' Jag upplever att Försvarsmakten i många år lovat brett och hållit ganska tunt. (Filip)

Parallellt framträder en tolkning där bristande eller föråldrad materiel upplevs underminera myndighetens trovärdighet, en oro som blir särskilt framträdande i ett mobiliseringsperspektiv,

i kontrast till erfarenheter från tidigare internationella insatser där tillgången till modern utrustning var god.

Självförverkligande i tjänsten

Kategorin belyser respondenternas starka drivkraft att utvecklas, både i sina yrkesroller som soldater och som individer. Den personliga och professionella utveckling som sker inom ramen för tjänstgöringen beskrivs av respondenterna som ett sätt att uppnå självförverkligande, och utgöra en grund för vidare karriär inom Försvarsmakten. Kategorin omfattar koden: *Professionell utveckling – en betydelsefull drivkraft*. Denna drivkraft ger upphov till en form av loop, där engagemanget syftandes till att utvecklas till en skickligare soldat i sig genererar ytterligare motivation att tjänstgöra.

Vare sig det handlar om att utvecklas inom befattning, utbilda mig på nya system eller skapa nya färdigheter eller att utvecklas som person, det är lite skitsamma. Jag vill utvecklas så mycket jag kan, det är egentligen därför jag är här. (Lasse)

Strävan efter ständig utveckling framstår inte enbart som en personlig ambition, utan som en integrerad del av yrkesidentiteten, där självutveckling kopplas till professionalitet och legitimitet i rollen som soldat. Möjligheten till utveckling framträder som en central meningsbärande faktor i respondenternas upplevda motivation att tjänstgöra.

Natomedlemskapet - en tudelad upplevelse

Temat omfattar tre kategorier: *Natomission – en vattendelare*, *Meningsfullt internationellt samarbete* samt *Natointrädet - en marginell inverkan*. Tillsammans belyser dessa hur respondenterna upplever inträdet i försvarsalliansen, samt hur deras motivation att tjänstgöra relaterar till denna förändring. Kategorierna *Natomission – en vattendelare* och *Meningsfullt internationellt samarbete* skiljer sig åt genom att Natomissioner avser internationella militära insatser i förband, medan internationellt samarbete innefattar övnings- och utbildningsverksamhet, både på förbands- och individnivå.

Natomission – en vattendelare

Kategorin innefattar respondenternas upplevelser i relation till Sveriges inträde i Nato, med särskilt fokus på hur Natoinnsatser påverkar deras motivation att tjänstgöra. För vissa framstår de som en positiv möjlighet till professionell utveckling, där det faktum att insatserna genomförs i en skarp kontext utgör en central drivkraft. Samtidigt framkommer ett mer ljummet

engagemang från andra, som upplever att Natomissionerna saknar den intensitet och spänning som präglade tidigare internationella insatser i mer avlägsna konfliktzoner.

Koden *Svalt intresse för Natomissioner* synliggör en ambivalent hållning bland respondenterna till deltagande i internationella insatser av det slag som exempelvis genomförs i Lettland. Även om uppdragets skarpa natur och säkerhetspolitiska betydelse erkänns, uppfattas verksamheten i praktiken som snarlik den som bedrivs i Sverige, om än i en annan geografisk kontext.

Även om uppgiften har ett tydligt syfte så tror jag inte att man känner att det är en internationell insats på samma sätt, utan det känns mer som en tjänsteresa. Du bedriver din normala utbildning förlagd på en annan ort. (Filip)

Flera respondenter, om än inte en majoritet, uttrycker att internationella insatser har en begränsad betydelse för deras motivation att tjänstgöra. I dessa utsagor tonas det expeditionära uppdragets attraktionskraft ned till förmån för det vardagliga arbetet i tjänsten och lojaliteten mot det nationella uppdraget.

Om man enbart vill vara soldat för att åka på insatser, då vet jag inte om man är den rätta personen. Det måste vara tjänsten som motiverar och inte enbart att man vill åka på insats. (Frans)

Internationella insatser framstår snarare som ett uppskattat och meriterande komplement än som en nödvändig del av yrkesrollen. Snarare betraktas de som ett tillfälligt avbrott i det ordinarie arbetet än som en bärande del av yrkets innehåll eller mening.

Kategoriens andra kod, *Den skarpa tjänsten – en önskad erfarenhet*, synliggör dock att Natomissioner, genom insatsernas skarpa karaktär, upplevs bidra med en tillfällig känsla av mening och relevans i tjänstgöringen. Det beskrivs hur möjligheten att pröva sina färdigheter i en skarp kontext förstärker upplevelsen av att göra skillnad, vilket i sin tur verkar ha en motiverande effekt.

Jag tror att det är jätteviktigt att man gör någonting på riktigt. [...] delvis för att man får någon form av driv och engagemang som man inte får annars, men också för att checka sig själv. (John)

Den skarpa tjänsten lyfts även fram som en källa till personlig utveckling och lärande, där insatsernas konkreta erfarenheter ses som något värdefullt att föra tillbaka till det egna förbandet, både för den enskildes professionella utveckling och för utbildningen av andra soldater.

Man får ju en unik kunskap, säg att en av oss på min avdelning avdelas för att åka någonstans, då blir ju jag en kunskapskälla och jag kan lära upp min avdelning senare. (Göran)

Därmed framstår den skarpa verksamheten som en betydelsefull individuell erfarenhet, som inte bara stärker den egna yrkesidentiteten utan också möjliggör att värdefull kunskap kan genereras till förmån för fler vid hemmaförbundet.

Meningsfullt internationellt samarbete

Denna kategori särskiljer sig från den föregående genom att respondenterna unisont uppfattar internationellt samarbete inom ramen för Nato som både motiverande och utvecklande. I respondenternas berättelser framträder en föreställning om att multinationella övningar inte bara bidrar till den egna professionella utvecklingen, utan även öppnar för värdefulla erfarenheter av samverkan över nationsgränser. För dem som deltagit blir dessa övningar en bekräftelse på kompetens och samhörighet, medan andra uttrycker en förhoppning om att sådana övningar ska öka i både omfattning och intensitet.

Koden *Internationella övningar – en positiv erfarenhet* belyser hur respondenterna uppfattar internationella övningar som utvecklande och ett avbrott från den monotona vardagen. En strävan efter personlig och professionell utveckling framträder, där kunskapsutbyte, både på individnivå och inom förbundet, lyfts fram som en central aspekt.

Jag har varit på övning i Finland 2023 och i somras i Kanada. Jag tror det huvudsakliga för ganska många, och för mig, är att det är spännande. Det är ju ny terräng, ny plats, man lär sig nya saker och träffar nya människor. (Cassandra)

Den personliga upplevelsen betonas särskilt, där övningar utanför Sveriges gränser fungerar som en morot. Kunskapsutbyte och miljöombyte ses som centrala drivkrafter, där erfarenheterna inte bara stärker individens engagemang, utan även uppfattas som distinkta skäl att fortsätta sin tjänstgöring. Flera respondenter lyfter även fram stoltheten i att representera Sverige och Försvarmakten gentemot andra Natoländer, en aspekt som fångats i koden *En vilja att representera Sverige*. Genom deltagande i Natosamarbeten uttrycks en ambition och vilja att visa att Sverige som en kompetent och trovärdig aktör inom alliansen.

'Det var värt att ni [övriga Natoländer] tog in oss. Vi vet vad vi håller på med, vi är bra på det vi gör, vi är duktiga! Så dels att visa för Nato att vi är bra och ger effekt. (Cassandra)

Utöver de individuella utvecklingsmöjligheter som internationella övningar innebär, framträder en personlig motivation att tillhöra det förband, eller själv vara den person, som fungerar som ett skyltfönster för den svenska försvarsförmågan. Denna representativa vilja ges ökad tyngd där respondenterna betonar vikten av att andra medlemsländer inte ska ifrågasätta Sveriges kapacitet eller vilja att bidra fullt ut till alliansens gemensamma uppdrag.

Natointrädet - en marginell inverkan

Den avslutande kategorin indikerar att respondenterna i huvudsak upplever att Sveriges inträde i Nato hittills haft en marginell påverkan på deras motivation att tjänstgöra. Upplevelsen är dock nyanserad: vissa uttrycker osäkerhet inför medlemskapets långsiktiga konsekvenser och menar att det ännu är för tidigt att bedöma dess effekter. Andra framhåller att det sedan tidigare etablerade samarbetet med Nato bidrar till att inträdet inte upplevs som en omvälvande förändring i relation till motivationen att tjänstgöra. Koden *En opåverkad soldatroll* fångar hur Natointrädet inte väcker något nämnvärt engagemang på individnivå. Trots att flera respondenter erkänner att inträdet innebär en kommande större förändringsprocess för Försvarsmakten som organisation, beskrivs konsekvenserna för den enskilda soldaten som marginella och gradvisa.

Jag tror inte att det kommer att bli så mycket förändringar, alltså för oss som är längst ner. Visst det är ju en bataljon i Lettland, de [soldaterna] märker ju av det. För oss andra är det ju exakt likadant nu som det var innan Natomedlemskapet. (Jakob)

Sådana utsagor vittnar om en upplevelse av kontinuitet snarare än omställning, där den dagliga tjänsten i stort upplevs fortlöpa opåverkad. Reflektioner kring medlemskapets praktiska betydelse uttrycks med viss distans, vilket antyder att förändringen ännu inte fullt ut påverkar soldaternas vardag eller deras upplevda motivation.

Sammanfattning

Resultatet visar att respondenternas upplevda motivation att tjänstgöra uttrycks genom ett samspel mellan individuella drivkrafter, yrkesmässiga villkor och den säkerhetspolitiska kontexten. Det skiftande fokuset på nationellt försvar väcker känslor av ansvar, gemenskap och meningsfullhet, men utmanas samtidigt av upplevelser av otillräcklig erkänsla i form av lön, utrustning och organisatoriskt stöd. Natomedlemskapet framstår som en tudelad erfarenhet, medan internationella samarbeten och övningar ofta uppfattas som utvecklande och motiverande, är synen på Natoanknutna insatser mer splittrad. För vissa innebär de en eftersträvd professionell prövning, för andra ett rutinmässigt avbrott. I det följande diskussionskapitlet fördjupas analysen av

dessa resultat genom en koppling till Battistellis motivationsmodell och tidigare forskning, i syfte att nyansera förståelsen av hur motivation upplevs i en tid av säkerhetspolitisk förändring.

6. Diskussion

I detta kapitel diskuteras studiens resultat i förhållande till Battistellis motivationsmodell och tidigare forskning. Analysen fokuserar på fyra huvudområden: förändrade drivkrafter, Nato och internationella insatser, yrkesrollens utveckling samt teoretiska implikationer kopplade till hur militär motivation kan förstås i en föränderlig säkerhetspolitisk kontext.

Resultatdiskussion

Resultaten visar att soldaternas motivation i hög grad präglas av patriotism, lojalitet och en vilja till professionell utveckling. Dessa drivkrafter överensstämmer med Battistellis (1997:471) paleomoderna och moderna motivationsfaktorer. Tjänstgöringen upplevs som meningsfull när den förankras i kollektiva värden och en gemensam försvarsvilja. Samtidigt uttrycks en oro över att individens behov riskerar att hamna i skymundan i takt med ökade krav på kollektiv upprustning, vilket indikerar att även den postmoderna faktorn, som betonar individuell utveckling, fortsatt är relevant (Battistelli 1997:471). Detta bekräftas även av tidigare forskning, där svenska soldater beskrivits som motiverade av personliga erfarenheter och självförverkligande (Strand och Berndtsson 2015:238). En viss ambivalens kan även urskiljas i synen på Sveriges relation till Nato. Osäkerhet råder kring hur alliansen kan komma att påverka soldatrollen och framtida uppdrag, särskilt i kontrast till tidigare erfarenheter av internationella insatser som ofta kännetecknades av tjänstgöring i exotiska miljöer och av en mer exceptionell karaktär (Hedlund 2011:183; Österberg m.fl. 2020:36). Internationella övningar framstår dock fortfarande som motiverande inslag i en annars mer inrutad yrkesvardag.

Förändrade drivkrafter

Soldaterna ger uttryck för en stark känsla av stolthet i att tjänstgöra för sitt land och att bidra till något större än dem själva. Detta kommer till uttryck i kategorin *Att tjänstgöra i ett större syfte*, där patriotiska och altruistiska drivkrafter framträder som centrala element i soldaternas upplevda motivation att tjänstgöra. Dessa motiv kan förstås genom Battistellis (1997:471) paleomoderna drivkrafter, en motivation grundad i viljan att göra skillnad för andra och tjäna det kollektiva. Denna motivation förstärks ytterligare av en uttalad vilja att representera Sverige i internationella sammanhang, särskilt vid övningar med andra Natoländer. Detta markerar en förskjutning i förhållande till tidigare forskning där svenska soldater i högre grad har beskrivits som motiverade av postmoderna ideal, med betoning på upplevelser, äventyr och personlig utveckling (Hedlund 2011; Kaspersen 2021; Österberg m.fl. 2020). Denna omsvängning kan

tolkas som ett uttryck för att det kollektiva försvarets legitimitet återfår betydelse i en tid präglad av ökad säkerhetspolitisk oro, en betydelse som gradvis har stärkts, där upplevelsen av meningsfullhet framträder som ett centralt motiv (Gillberg m.fl. 2021:73; Österberg och Rydstedt 2018:306). För yngre soldater, formade i en mer individualistisk samtid, tycks det konkreta hotet möjliggöra en nyformulering av äldre, mer pliktorienterade ideal. En iakttagelse är att soldaters motivationsfaktorer förändras i takt med det säkerhetspolitiska läget. I perioder av låg eller diffus hotbild, särskilt vid internationella insatser där ett direkt hot mot Sverige saknats, blir postmoderna drivkrafter (Battistelli 1997:471), såsom personlig utveckling, äventyr och identitetsskapande, mer framträdande. Detta ligger i linje med tidigare studier (Hedlund 2011; Österberg m.fl. 2020). Vid försämrat säkerhetsläge sker dock ett skifte: mer traditionella, paleomoderna motivationsfaktorer, såsom plikt känsla, gruppsammanhållning och försvar av nationen, får ökad betydelse. Detta indikerar att motivation till del är situationsbunden och påverkas av rådande säkerhetspolitiska läge. Samtidigt framträder vissa motivationsfaktorer som relativt stabila över tid. En anställning inom Försvarsmakten tycks särskilt utgöra en grundläggande struktur som möjliggör och förstärker moderna drivkrafter, såsom lön, förmåner och kompetenshöjning i enlighet med internationell forskning. I en fredstida kontext tenderar soldatyrket i högre grad att enbart uppfattas som ett jobb, vilket ökar betydelsen av dessa faktorer, en utveckling som även bekräftas i tidigare forskning (Gillberg m.fl. 2021:76).

Dagens motivationslandskap bör således inte enbart förstås som ett uttryck för individuella preferenser, utan snarare som ett resultat av ett samspel mellan personliga drivkrafter och strukturella förutsättningar. Studien presenterar även en utmaning. I kategorin *Ett behov av att känna sig prioriterad* framträder en negativ trend i de anställda soldaternas upplevda framtida motivation. Denna utveckling tycks delvis vara relaterad till en kommande militär upprustning med ett tydligt kollektivt fokus, vilket i sin tur aktualiserar en spänning mellan modern och paleomodern motivation (Battistelli 1997:471), där individuell utveckling ställs i kontrast till det kollektiva. När det individuella fokuset potentiellt kommer att minska riskerar motivationen att undermineras, trots en övergripande förståelse av soldaterna. De säkerhetspolitiska svängningarna påverkar därmed inte enbart vilka drivkrafter som aktualiseras idag, utan även hur dessa upplevs innan formella beslut är tagna. Samtidigt visar kategorin *Natointrädet – en marginell inverkan* att det finns soldater som ännu inte reflekterat över omfattningen av den omställning som kan ske. Detta indikerar att såväl uttalade organisatoriska förändringar som informella rykten om åsikter kring bevarandet av anställda soldater inom Natodebatten delvis passerat

soldaterna obemärkt förbi. Ett ytterligare fynd i denna studie är att många soldater uppvisar ett begränsat engagemang i, och reflektion kring, innebörden av Sveriges Natointräde, såväl på kort som på lång sikt. Detta aktualiserar viktiga frågor om i vilken utsträckning den strategiska omställningen har kommunicerats inom Försvarsmakten, samt vilka konsekvenser denna brist på förankring kan komma att få framöver.

Nato och internationella insatser

En annan aspekt kring soldaters motivation handlar om hur internationella militära insatser uppfattas. Kategorierna *Natomission en vattendelare* och *Meningsfullt internationellt samarbete* återger en tydlig förändring i synsättet. Även om viljan att delta i internationella militära insatser fortfarande finns, motiveras soldaterna i allt högre grad av att få verka i skarpa och meningsfulla sammanhang. För dagens svenska soldater framstår snarare själva uppdragets karaktär, att få bidra operativt i ett verkligt sammanhang, som den främsta drivkraften. Där post-moderna motiv som äventyr och personlig utveckling tidigare varit centrala (Hedlund 2011:186), tycks dessa även här delvis ha ersatts eller kompletterats av mer paleomoderna ideal, såsom plikt känsla, kollektiv identitet och viljan att bidra till något större (Battistelli 1997:471). Fokus ligger följaktligen inte längre på platsen för insatsens genomförande, utan mer på dess innehåll och potential att göra skillnad. Samtidigt bör det noteras att internationella insatser i dag inte uppfattas som ett självklart eller nödvändigt obligatoriskt inslag i yrket för att tjänstgöra. Detta utgör en förskjutning från tidigare forskning, och indikerar att soldaters syn på internationella insatser är under förändring. Tidigare betraktades internationella militära insatser, ofta stationerade till exempelvis Asien eller Afrika, som en tydlig drivkraft och nödvändigt steg i karriärutvecklingen för kontinuerligt anställda soldater (Österberg m.fl. 2020). I dag ses dessa snarare som ett mervärde, en bonus, än som ett självklart eller obligatoriskt inslag i yrkesrollen vilket är ett empiriskt trendbrott. Denna förändring indikerar en omorientering i soldaters motivation, där den tidigare betoningen på internationell erfarenhet som karriärkapital i allt högre grad ersätts av en värdering av uppdragets operativa relevans och dess upplevda meningsfullhet i ett större sammanhang.

Yrkesrollens utveckling

Motivationsförändringarna tycks spegla en omdefiniering av yrkesrollen, där resultaten indikerar en identitetsförskjutning inom soldatycket. Tidigare betraktades tjänstgöringen främst som ett övergångsstadium, en temporär fas av värdefull erfarenhet att omsätta i ett civilt arbetsliv

(Lyk-Jensen och Glad 2018:327; Österberg m.fl. 2020:35). I dag framstår däremot yrket i allt högre grad som en potentiell karriärväg inom Försvarsmakten, trots att kontraktstiden är formellt begränsad till tolv år. Detta blir särskilt tydligt i kategorin *Självförverkligande i tjänsten*, där soldatrollen inte längre uppfattas som en tillfällighet, utan som en intern språngbräda för fortsatt professionell utveckling inom den militära organisationen. Språngbrädan används alltså inte längre främst för civila syften, utan i ökande grad för kompetensutveckling och meritering inom Försvarsmaktens egen organisation. Detta innebär en viss förskjutning från Battistellis (1997:471) moderna kategori, där tjänstgöringen både motiverades av möjligheten att samla erfarenheter för en framtida civil och militär karriär. Detta kan ses som ett tecken på att professionens status och legitimitet har stärkts. Möjligen i relation till det förändrade säkerhetspolitiska klimatet och en ökad hotbild, men det kan även bero på att anställda soldater, som endast funnits som yrkeskategori i 15 år, kan ha börjat slå rot och funnit sin roll som egen yrkeskår. Att soldaterna själva upplever soldatyrket som motiverande och som en intern merit, är positivt för både officersrekrytering och långsiktig personalplanering inom Försvarsmakten.

Teoretiska implikationer

Moskos (1977) och Battistelli (1997) presenterar båda teoretiska modeller som ofta har tolkats som beskrivningar av en gradvis förskjutning i soldatens drivkrafter, från institutionella/paleomoderna till mer marknadsanpassade eller postmoderna motiv. Även om Battistelli (1997:470) tydliggör att det rör sig om idealtyper och tendenser snarare än en strikt linjär utveckling, är modellerna förankrade i samhällsutvecklingen och speglar förändrade föreställningar om militärtjänstens karaktär och individens roll i denna. Resultaten i studien antyder dock ett möjligt teoretiskt trendbrott: de svenska soldaterna, verksamma i en postmodern värld, motiveras i hög grad av altruistiska och patriotiska drivkrafter, samtidigt som individuella motiv parallellt förekommer. Denna utveckling bör stå i direkt relation till ett växande fokus på nationellt försvar samt Sveriges medlemskap i en försvarsallians. I detta sammanhang aktualiseras frågan om huruvida existerande teoribildningar i tillräcklig utsträckning förmår fånga den komplexa och mångdimensionella verklighet som präglar dagens professionella soldater. Den undersökta populationen, bestående av soldater huvudsakligen tillhörande generation Z (födda 1997–2012), uppvisar visserligen postmoderna motiv såsom en betoning på meningsfulla personliga upplevelser. Detta fokus tycks dock underordnas ett större sammanhang, där det rådande säkerhetspolitiska klimatet framstår som en starkt formande faktor för motivationen. Att yngre soldater i så hög utsträckning uttrycker pliktmotiverade och paleomoderna drivkrafter

står i kontrast till tidigare forskning, där denna grupp har beskrivits som främst präglad av post-moderna värderingar (Hedlund 2011:185; Lyk-Jensen och Glad 2018:329; Österberg m.fl. 2017:38).

Utvecklingen av svenska soldaters motivation att tjänstgöra bör därför inte längre förstås som en rörelse bort från plikt och kollektivism. I stället verkar det handla om en omformning, där yngre generationers värderingar integreras med äldre, i ljuset av förändrade yttre omständigheter. I och med att generation Z nu utgör Försvarsmaktens främsta rekryteringsbas blir det allt viktigare att förstå hur soldaters motivation formas i en föränderlig och komplex säkerhetspolitisk miljö. Battistellis modell erbjuder ett användbart ramverk, men dess värderingslogik fångar inte fullt ut hur pliktkänsla och individualism kan samexistera och förändras beroende på samhälls- och säkerhetspolisförändring. Den moderna soldaten framstår snarare som kontextberoende, i kontrast till tidigare antaganden om mer stabila eller generella drivkrafter. En Natoinsats i Lettland kan således aktivera andra motivationsfaktorer än de som präglar det vardagliga tjänstgörandet på ett svenskt övningsfält och detta inom samma soldat.

Sammantaget visar analysen att kontinuerligt anställda soldater i armén upplever sin motivation att tjänstgöra som formad av ett komplext och situationsbundet samspel mellan individuella ambitioner, kollektiva ideal och rådande säkerhetspolitiska omständigheter. Där tidigare forskning har betonat postmoderna drivkrafter hos yngre soldater, tyder resultaten på en återkomst av pliktorienterade och kollektiva motiv, i ljuset av det förändrade säkerhetsläget. Soldatyrket framträder i allt högre grad som en långsiktig profession snarare än ett övergångsstadium, vilket kan bidra till stärkt yrkesidentitet och en mer stabil personalförsörjning. Det mångfacetterade motivationslandskap som soldaterna verkar inom understryker därmed behovet av mer dynamiska teoretiska modeller, modeller som kan fånga samtidigt sammansatta drivkrafter, där Battistellis tre kategorier idag samexisterar.

7. Avslutning

Syftet med studien har varit att fördjupa förståelsen för hur kontinuerligt anställda soldater i armén upplever sin motivation att tjänstgöra i en förändrad säkerhetspolitisk kontext präglad av ett ökat fokus på nationellt försvar och Sveriges medlemskap i Nato. Slutsatserna som presenteras i detta kapitel bidrar till en fördjupad förståelse för militär motivation i samtiden och kan fungera som ett kunskapsunderlag för såväl vidare forskning som policyutveckling inom Försvarsmakten.

Slutsatser

Denna studie belyser hur motivationen att tjänstgöra bland kontinuerligt anställda soldater formas genom ett dynamiskt samspel mellan kollektiva värden, yrkesmässiga ambitioner och individuella drivkrafter. Dessa verkar inte isolerat, utan flätas samman i relation till det förändrade säkerhetspolitiska läget. Återkomsten av paleomoderna motiv, såsom patriotism, altruism och plikt har fått förnyad aktualitet i samband med Sveriges skifte mot ett nationellt försvar och det nyligen etablerade medlemskapet i Nato, och för många soldater utgör dessa motiv en grund för upplevelsen av meningsfullhet och stolthet i sin tjänstgöring. Soldaternas motivation bör inte förstås som en linjär rörelse från kollektiva till individuella ideal utan snarare kontextbunden och komplex process där paleomoderna, moderna och postmoderna drivkrafter samexisterar och växlar i betydelse beroende på det rådande säkerhetspolitiska klimatet. Därigenom utmanas rådande antaganden om den svenska postmoderna soldaten som i första hand individorienterad. I stället träder en mer paleomodern förankrad figur fram – en 'nationsförsvare' – vilket antyder ett möjligt teoretiskt trendbrott och pekar på behovet av att ompröva etablerade föreställningar om militär motivation.

Inom- och utomvetenskapligt bidrag

Studien utgör ett bidrag till krigsvetenskapen genom att den fyller en forskningslucka vad gäller förståelsen av kontinuerligt anställda soldaters motivation i en nationell försvarskontext, efter Sveriges anslutning till Nato. Till skillnad från tidigare forskning som huvudsakligen fokuserat på expeditionära insatser och officerare, riktar denna studie uppmärksamheten mot soldaten som yrkesutövare i en säkerhetspolitisk samtid. Genom en kvalitativ ansats och med stöd i Battistellis motivationsmodell visar studien hur patriotism, altruism och professionell utveckling samverkar som centrala motivationsfaktorer, samtidigt som nya mönster framträder. Resultaten tyder på att soldaters drivkrafter i hög grad är situationsbundna och påverkas av den övergripande försvarspolitiska kontexten, vilket utmanar tidigare antaganden om en rörelse från

pliktorientering till individualistiska ideal. Detta bidrar till att problematisera och vidareutveckla nuvarande teorier inom forskningsfältet.

Utomvetenskapligt bidrar studien med praktiskt relevanta insikter för Försvarsmakten och officersprofessionen. Genom att synliggöra hur kontinuerligt anställda soldater upplever sin motivation – exempelvis genom stolthet, kollegial lojalitet och strävan efter yrkesmässig utveckling – tillhandahålls en förståelse som kan omsättas i konkret ledarskapspraktik. Officerare ges därigenom verktyg för att bättre förstå, leda och motivera sin personal i såväl fred som under kris och krig. Denna förståelse är särskilt viktig i ljuset av Försvarsmaktens pågående personella upprustning och transformation mot ökad nationell beredskap samt Natoanknutna uppgifter. Insikterna kan därför bidra inte endast till en stärkt personalförsörjning och mer träffsäkra rekryteringsstrategier, utan även till vidareutveckling av ledarskapsutbildningen.

Rekommendationer

Mot bakgrund av att både traditionella och individuella drivkrafter samverkar i soldatrollen, bör framtida policy och rekrytering ta höjd för detta mångdimensionella motivationslandskap. För att främja långsiktigt engagemang bör Försvarsmakten skapa en balans mellan den anställdes behov av utveckling och det övergripande uppdragets samhällsvärde. När yrket upplevs som både personligt meningsfullt och samhällsbärande ökar dess attraktionskraft. Rekryteringsstrategin och kommunikation bör även omfatta paleomoderna värden som patriotism, plikt och altruism. Genom att synliggöra både yrkets funktion och dess utvecklingspotential kan Försvarsmakten nå en bredare målgrupp med mer mångfacetterade drivkrafter.

Förslag till fortsatt forskning

Mot bakgrund av studiens resultat framträder flera områden där fortsatt forskning kan bidra till en djupare och mer nyanserad förståelse av hur soldaters motivation formas och förändras i olika militära och samhällsliga kontexter. Ett centralt område för vidare studier är hur soldaters motivation påverkas över tid av förändrade säkerhetspolitiska förutsättningar. En longitudinell forskningsansats skulle kunna synliggöra hur skiftande hotbilder och externa omvärldsfaktorer inverkar på individers upplevelse av sin yrkesroll, samt på deras drivkrafter och engagemang inom Försvarsmakten. Det är även av vikt att undersöka hur yngre generationer, särskilt generation Z och dess efterföljare, förhåller sig till begrepp såsom plikt, kollektiv identitet och lojalitet i en militär kontext. En sådan studie kan bidra till ökad förståelse för hur värderingsförändringar i samhället, en växande individualisering och ett föränderligt säkerhetspolitiskt

landskap påverkar framtida personalförsörjning. Därtill bör motivationens uttryck i olika försvarsgrenar analyseras närmare för att belysa eventuella likheter och skillnader. Genom att jämföra motivationen att tjänstgöra inom armén, marinen och flygvapnet i ljuset av dagens säkerhetspolitiska situation, kan man erhålla en mer fördjupad insikt i hur skilda organisatoriska och operativa förutsättningar påverkar individers engagemang och benägenhet att tjänstgöra i både samtid och framtid.

Litteratur- och referensförteckning

- Alvinus, Aida, Anders Borglund, och Gerry Larsson. 2023. *Tematisk analys - Din handbok till fascinerande vetenskap*. 1:2. Lund: Studentlitteratur AB.
- Battistelli, Fabrizio. 1997. "Peacekeeping and the Postmodern Soldier". *Armed Forces & Society* 23(3):467–84. doi:10.1177/0095327X9702300308.
- Ben-Ari, Eyal, Elisheva Rosman, och Eitan Shamir. 2023. "Neither a Conscript Army nor an All-Volunteer Force: Emerging Recruiting Models". *Armed Forces & Society* 49(1):138–59. doi:10.1177/0095327X211048216.
- Braun, Virginia, och Victoria Clarke. 2006. "Using Thematic Analysis in Psychology". *Qualitative Research in Psychology* 3(2):77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa.
- Dagher, Jean, Nada Mallah Boustani, och Chadi Khneyzer. 2024. "Unlocking HRM Challenges: Exploring Motivation and Job Satisfaction within Military Service (LAF)". *Administrative Sciences* 14(4):63. doi:10.3390/admsci14040063.
- Drake, Pat, och Linda Heath. 2011. *Practitioner Research at Doctoral Level: Developing Coherent Research Methodologies*. New York: Routledge.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns, och Lena Wängnerud. 2017. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Fors Brandebo, Maria, Johan Österberg, och Anna Karin Berglund. 2019. "The Impact of Constructive and Destructive Leadership on Soldier's Job Satisfaction". *Psychological Reports* 122(3):1068–86. doi:10.1177/0033294118771542.
- Försvarsmakten. 2022. *Militärstrategisk doktrin - MSD 22*. FM2022-14281:1. Stockholm.
- Gillberg, Gunnar, Roland Kadefors, Jan Holmer, och Anders Östebo. 2021. "Meaningfulness and Coherence? Experiences Among Young Soldiers in the Swedish Armed Forces". *Nordic Journal of Working Life Studies*. doi:10.18291/njwls.123905.
- Griffith, James. 2008. "Institutional Motives for Serving in the U.S. Army National Guard: Implications for Recruitment, Retention, and Readiness". *Armed Forces & Society* 34(2):230–58. doi:10.1177/0095327X06293864.
- Hackman, J. Richard, och Greg R. Oldham. 1976. "Motivation through the Design of Work: Test of a Theory". *Organizational Behavior and Human Performance* 16(2):250–79. doi:10.1016/0030-5073(76)90016-7.
- Haltiner, Karl W. 1998. "The Definite End of the Mass Army in Western Europe?" *Armed Forces & Society* 25(1):7–36. doi:10.1177/0095327X9802500102.
- Hedlund, Erik. 2011. "What Motivates Swedish Soldiers to Participate in Peacekeeping Missions: Research Note". *Armed Forces & Society* 37(1):180–90. doi:10.1177/0095327X10372597.

- Herzberg, Frederick. 1968. "One more time: How do you motivate employees". *Harvard Business Review* 65:53–62.
- Inglehart, Ronald. 1977. *The silent revolution : changing values and political styles among Western publics*. 1:a uppl. New Jersey: Princeton University Press.
- Jelusič, Ljubica. 2007. "Motivation for Peace Operations". *International Review of Sociology* 17(1):73–85. doi:10.1080/03906700601129632.
- Juvan, Jelena, och Janja Vuga. 2011. "What Motivates Slovenian 'Peacekeepers'?" *International Peacekeeping* 18(1):96–109. doi:10.1080/13533312.2011.527522.
- Kaspersen, Iselin Silja. 2021. "New Societies, New Soldiers? A Soldier Typology". *Small Wars & Insurgencies* 32(1):1–25. doi:10.1080/09592318.2020.1785990.
- Kosonen, Jarkko, Puustinen Alisa, och Tallberg Teemu. 2019. "Saying No to Military Service – Obligation, Killing and Inequality as Experienced Problems in Conscription-Based Military in Finland". *Journal of Military Studies* 8(2019):46–57. doi:10.2478/jms-2019-0005.
- Krebs, Ronald R., och Robert Ralston. 2022. "Patriotism or Paychecks: Who Believes What About Why Soldiers Serve". *Armed Forces & Society* 48(1):25–48. doi:10.1177/0095327X20917166.
- Lillemäe, Eleri, Kairi Kasearu, och Eyal Ben-Ari. 2024. "Conscription and Social Transformations: Estonia between Security Needs and Social Expectations". *Journal of Baltic Studies* 55(2):251–70. doi:10.1080/01629778.2023.2212914.
- Lyk-Jensen, Stéphanie Vincent, och Ane Glad. 2018. "Why Do They Serve? Changes and Differences in Motives of Danish Soldiers Deployed to Peace-Keeping and Peace-Enforcing Missions". *Defence and Peace Economics* 29(3):312–34. doi:10.1080/10242694.2016.1200220.
- Moore, Brenda L. 2014. "IN-DEPTH INTERVIEWING". S. 116–28 i *Routledge handbook of research methods in military studies*, redigerad av J. Soeters, P. M. Shields, och S. Rietjens. New York: Routledge/Taylor & Francis Group.
- Moskos, Charles C. 1977. "From Institution to Occupation: Trends in Military Organization". *Armed Forces & Society* 4(1):41–50. doi:10.1177/0095327X7700400103.
- Moskos, Charles C. 1986. "Institutional/Occupational Trends in Armed Forces: An Update". *Armed Forces & Society* 12(3):377–82. doi:10.1177/0095327x8601200303.
- Moskos, Charles C., John Allen Williams, och David R. Segal, red. 2000. *The postmodern military: armed forces after the Cold War*. New York: Oxford University Press.
- Nato. 2022. *NATO 2022 STRATEGIC CONCEPT*. Madrid: North Atlantic Treaty Organization.
- Pinder, Craig C. 2008. *Work Motivation in Organizational Behavior*. 2:a uppl. New York: Psychology Press.

- Regeringskansliet. 2015. *Regeringens proposition Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020*. Prop. 2014/15:109. Stockholm: Försvarsdepartementet.
- Regeringskansliet. 2024a. *En ökad tillgång till personal och en ökad uthållighet inom det militära försvaret. Kommittédirektiv*. Dir. 2024:2. Stockholm: Försvarsdepartementet.
- Regeringskansliet. 2024b. *Regeringens proposition Totalförsvaret 2025–2030*. Prop. 2024/25:34. Stockholm: Försvarsdepartementet.
- Regeringskansliet. 2024c. *Svenskt bidrag till Natos avskräckning och försvar under 2025*. Prop. 2024/25:22. Stockholm: Utrikesdepartementet.
- Riksrevisionen. 2021. *Att bygga nationell försvarsförmåga: statens arbete med att stärka arméstridskrafterna*. RiR 2021:23. Stockholm: Riksrevisionen.
- Riksrevisionen. 2022. *Expansion utan prioritet: personalförsörjningen av kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän*. RiR 2022:19. Stockholm: Riksrevisionen.
- Ryan, Richard M., och Edward L. Deci. 2000. "Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being." *The American Psychologist* 55(1):68–78. doi:10.1037/0003-066X.55.1.68.
- Schwartz-Shea, Peregrine, och Dvora Yanow. 2012. *Interpretive Research Design: Concepts and Processes*. New York: Routledge.
- Strand, Sanna. 2023. "The Reactivation and Reimagination of Military Conscription in Sweden". *Armed Forces & Society* 50(4):1175–95. doi:10.1177/0095327X231164740.
- Strand, Sanna, och Joakim Berndtsson. 2015. "Recruiting the "Enterprising Soldier": Military Recruitment Discourses in Sweden and the United Kingdom". *Critical Military Studies* 1(3):233–48. doi:10.1080/23337486.2015.1090676.
- Sundgren, Linda. 2023. "Att tjänstgöra i Nato kommer bli en naturlig del i karriären". <https://officerstidningen.se/att-tjanstgora-i-nato-kommer-bli-en-naturlig-del-i-karriaren/>.
- Tidwell, Allison L., och Mallory Lucier-Greer. 2024. "Should I Stay or Should I Go? The Collective Effects of Work, Family, and Mental Health on Military Career Intentions among Active-Duty and National Guard and Reserve Soldiers". *Military Psychology* 1–14. doi:10.1080/08995605.2024.2376931.
- Tomforde, Maren. 2005. "Motivation and Self-Image among German Peacekeepers". *International Peacekeeping* 12(4):576–85. doi:10.1080/13533310500201993.
- Vegič, Vinko. 2007. "The Effects of Previous Deployment on Soldiers' Attitudes to Peace Operations". *International Peacekeeping* 14(2):298–313. doi:10.1080/13533310601151162.
- Vetenskapsrådet. 2024. *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vroom, Victor H. 1964. *Work and motivation*. London: Wiley.

- Woodruff, Todd, Ryan Kelty, och David R. Segal. 2006. "Propensity to Serve and Motivation to Enlist among American Combat Soldiers". *Armed Forces & Society* 32(3):353–66. doi:10.1177/0095327X05283040.
- Österberg, Johan, Marcus Börjesson, och Ann Enander. 2017. "Profiling the Swedish Ranger". S. 243–57 i *Special Operations Forces in the 21st Century*, redigerad av J. Glicken Turnley, M. Kobi, och E. Ben-Ari. London: Routledge.
- Österberg, Johan, Joel Nilsson, och Nina Hellum. 2020. "The motivation to serve in the military among Swedish and Norwegian soldiers. A comparative study." *Journal of Defense Resources Management* 11(1):30–42.
- Österberg, Johan, och Leif Rydstedt. 2018. "Job Satisfaction among Swedish Soldiers: Applying the Job Characteristics Model to Newly Recruited Military Personnel". *Military Psychology* 30(4):302–10. doi:10.1080/08995605.2018.1425585.

Bilaga 1. Intervjuguide

Introduktion

Tack för att du tar dig tid och deltar i denna studien!

Syftet med denna studie är att få en djupare förståelse för hur kontinuerligt anställda soldater i armén upplever sin motivation att tjänstgöra i en tid präglad av försämrat säkerhetsläge, med ökat fokus på nationellt försvar och Sveriges medlemskap i Nato.

Det finns inga *rätta* eller *felaktiga svar* – jag är intresserad av dina personliga erfarenheter och reflektioner. Känn dig fri att tala öppet och utveckla det du anser är relevant. Om något känns oklart får du gärna säga till, eller om du vill hoppa över en fråga är det helt okej.

Har du några frågor innan vi börjar?

Bakgrundsfrågor

Namn:

Ålder:

Anställningsdatum:

Förband:

Mailadress:

Kodnamn:

Allmänt avseende motivation för tjänstgöring

1. Vad fick dig att vilja tjänstgöra som kontinuerligt anställd soldat?
  - Vad betyder det för dig att tjänstgöra som soldat?
  - Vilka har varit dina främsta drivkrafter att tjänstgöra?
2. Har du några särskilda ambitioner avseende din tjänstgöring som soldat?
  - Steg på vägen i annan karriär, viss befattning/nivå inom det militära, allmän erfarenhet?

Internationella insatser

3. Har du några tidigare erfarenheter av internationella insatser?
  - Har du haft möjlighet att åka?
  - Varför åkte du/varför åkte du inte?
  - Skulle du vilja åka (igen) på internationell insats? Varför/varför inte?

Tidigare internationella insatser genomfördes i huvudsak som fredsbevarade eller fredsframtvingande i Asien och Afrika, nu kommer de mer riktas mot insatser inom ramen för Natos kollektiva försvar och avskräckning vid gränsen mot Ryssland.

4. Hur påverkas du av detta skifte?

- Blir detta en möjlighet/begränsning inom ramen för din tjänstgöring?
- Hur viktigt är internationella insatser för dig?

5. Vad tänker du kring att delta i internationella insatser inom ramen för Nato, som exempelvis den i Lettland?

- Vad skulle motivera dig att åka?

Natointrädet och nationellt fokus

I och med det försämrade säkerhetsläget har fokus ökat på nationellt försvar. Sverige har även gått med i Nato.

6. Hur ser du på Sveriges försämrade säkerhetsläge?

- Vad tänker du kring det ökade fokuset på Nato?

7. Vad tänker du om de förändringar som kan ske för er soldater nu när Sverige har gått med i Nato?

- Har din inställning till yrket förändrats sedan Sveriges inträde?
- Hur ser du att detta kan påverka din tjänstgöring? (Förhoppningar/farhågor)

8. När jag säger ökat fokus på nationellt försvar, vilka tankar väcker det hos dig?

- Känner du annorlunda kring ditt yrke i och med denna utveckling?
- Har din drivkraft att tjänstgöra som soldat förändrats?

9. Med Natomedlemskapet kommer multinationella övningar att öka, vad är dina tankar kring det?

- Vilka för- och nackdelar ser du på detta avseende din tjänstgöring?

Fortsatt tjänstgöring

10. Vad är viktigt för att du ska trivas och vilja fortsätta din tjänstgöring i den nya säkerhetspolitiska situationen?

- Finns det något som tvärtom skulle kunna få dig att överväga att lämna?

Avslutning

11. Är det något annat jag inte frågat som du anser är viktigt att lyfta?

Tack för din medverkan.